

Rama IX Art Museum Foundation

สถาปัตยกรรมไทยปริวรรต

เนื่องในวันศิลป์ พีระศรี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

15 กันยายน 2543

D-CAT-1-0131

GR0-0682-09-2000

สถาปัตยกรรมไทยปริวรรต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.ศิลปากร
เนื่องในวันศิลป์ พีระศรี

พระพรหมพิจิตร

มหาวิทยาลัยศิลปากรได้จัดงานวันศิลป์ พีระศรี ในวันที่ 15 กันยายน เป็นประจำทุกปี เพื่อรำลึกถึงศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นคณะวิชาลำดับที่ 2 ของมหาวิทยาลัย ที่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2498 โดยใช้ชื่อในระยะแรกว่า “คณะสถาปัตยกรรมไทย” และมีพระพรหมพิจิตรเป็นคณบดี เพื่อเป็นการจัดกิจกรรมทางวิชาการเนื่องในวันศิลป์ พีระศรี คณะวิชาด้านศิลปะและการออกแบบของมหาวิทยาลัย จึงได้จัดแสดงนิทรรศการผลงาน คณาจารย์สืบเนื่องกันมา เพื่อแสดงคุณค่าทางศิลปกรรม และเผยแพร่ผลงานด้านศิลปะและการออกแบบของคณาจารย์ โดยเริ่มตั้งแต่คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ ต่อมาคณะ มณฑลศิลป์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ก็ได้ร่วมจัดแสดง นิทรรศการเช่นกัน ในปี 2543 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จึงได้จัดแสดงนิทรรศการผลงานคณาจารย์ขึ้นเป็นครั้งที่ 2 โดยในปีนี้ได้เน้น การแสดงผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยของคณาจารย์อาวุโส 3 ท่าน ได้แก่ อ.ดร.ประเวศ ลิ้มปรางษ์ย์ อ.วนิดา พึ่งสุนทร และ รศ.ฤทัย ใจจงรัก

- เพื่อจัดแสดงผลงานอาจารย์ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ด้านสถาปัตยกรรมไทย
- เพื่อจัดกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการออกแบบและการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยแก่สังคม

ผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย

ของคณาจารย์อาวุโส

1

อ.ดร. ประเวศ ลิ้มปรางษ์ย์

Rama IX Art Museum Foundation

2

รศ.ฤทัย ใจจงรัก

3

อ.วนิดา พึ่งสุนทร

๑๕

หอศิลป์แห่งชาติ
Rama IX Art Museum

อ.ดร. ประเวศ ลิ้มปรางชี

เกิด 17 กันยายน 2473

การศึกษา

โรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร (ศิลปศึกษา)
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.ศิลปากร

เข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.ศิลปากร
2508 รับราชการที่กองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร
ปัจจุบันเป็นอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.ศิลปากร

ผลงานการออกแบบ

Rama IX Art Museum Foundation

- พลับพลา งานฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ณ ท้องสนามหลวง
- พระเมรุมาศ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 7
- พระที่นั่งชัยมั่งคั่งลาภิเษก ฉลองพระชนมพรรษา ครบ 5 รอบ รัชกาลที่ 9
- พระอุโบสถ วัดพุทธประทีป กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ
- ศาลาไทย Expo'90 ประเทศญี่ปุ่น
- งานปฏิสังขรณ์พระธาตุพนม จ.นครพนม
- งานปฏิสังขรณ์พระธาตุพนม จ.หนองคาย
- พระอุโบสถวัดโสธรวราราม จ.ฉะเชิงเทรา

เกียรติคุณที่ได้รับ

- เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
- ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ
- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสถาปัตยกรรม ม.ศิลปากร

พระเมรุมาศสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

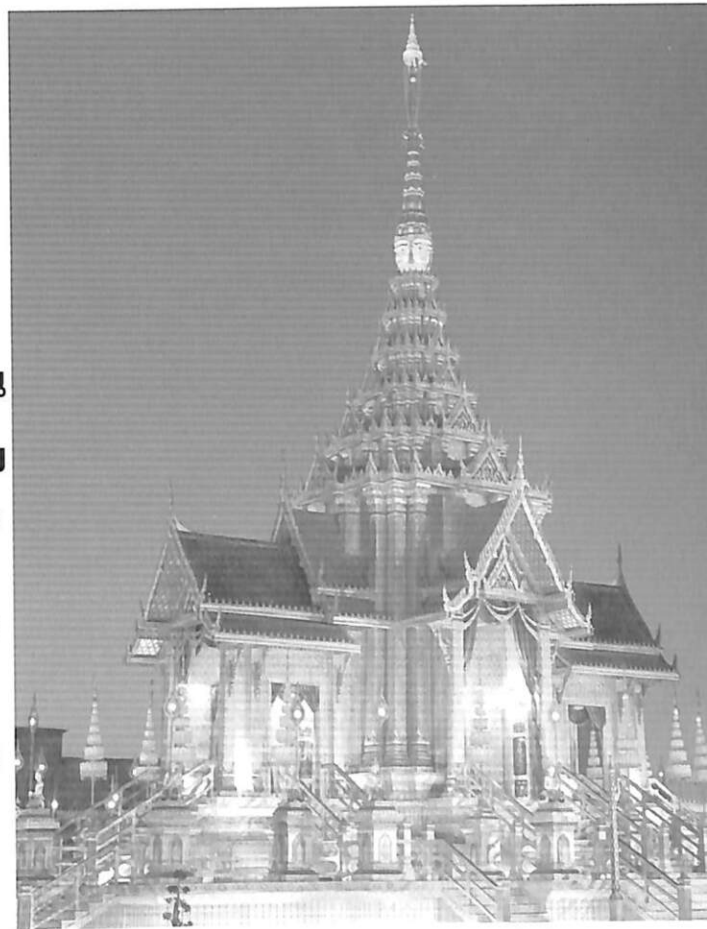
พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7

ณ ท้องสนามหลวง

แนวความคิดใน

การออกแบบ

เนื่องเพราะเป็นงานพระเมรุมาศ
สำหรับพระราชินี การออกแบบ
จึงต้องคำนึงถึงความ
ถูกต้องตามพิธีราชประเพณี
โดยแบบ ที่ใช้เน้นการตกแต่ง
ด้วยสีล้วนสวยงาม ตามแบบ
อย่าง พระเมรุสุทิวี่ที่มีความ
งดงาม อ่อนช้อยอย่างสตรี

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารทรงปราสาทแบบจัตุรมุข ยอดทรงมณฑป ประกอบด้วยพรหมพักตร์
ยอดบนสุดประดิษฐานลัทธิศิวะเศวตฉัตร หน้าบันประดับพระนามาภิไธยย่อ รพ. องค์พระเมรุเป็นอาคารโถง
ตกแต่งด้วยม่านผ้าตาด มีฉากบังเพลิง ผนังภายนอกประดับลายกระดาดทองย่น ฉลุลายสีแบบลงยา
ผนังภายในใช้สีชมพูเป็นพื้น ส่วนฐานทักษิณมีบันได 4 ทิศ บนแท่นเสาพนัฏฐกรกระเบื้อง

พระที่นั่งชัยมั่งคลาภิเชก

ณ ท้องสนามหลวง

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 รัฐบาลและประชาชนได้พร้อมใจกันจัดพระราชพิธีและจัดสร้างพระที่นั่งชัยมั่งคลาภิเชกเพื่อร่วมเฉลิมพระเกียรติ การออกแบบอาคารถือเป็นงานสถาปัตยกรรมแบบเฉพาะกิจ ที่ประยุกต์รูปแบบจากพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท โดยใช้สีทองและสีขาวเป็นหลัก เพื่อแสดงถึงงานพระราชพิธีราชมงคล

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นพระที่นั่งโถงทรงปราสาทจตุรมุข ยอดทรงมณฑป โครงสร้างเครื่องไม้ มีบันไดทางขึ้นลง 4 ทิศ ภายในอาคารประดับลวดลายฉลุสีทองบนพื้นขาว ภายนอกประดับตกแต่งด้วยลายซ้อนไม้

พระอุโบสถวัดพุทธประทีป

ลอนดอน ประเทศอังกฤษ

แนวความคิดในการออกแบบ

เน้นการประยุกต์รูปแบบและระบบการก่อสร้างอาคารที่เหมาะสมกับสภาพที่ตั้ง

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารจัตุรมุขแบบกึ่ง ตรีมุข ตามอย่าง ศิลปสถาปัตยกรรมของไทย ที่ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศภูมิอากาศและกฎหมายการก่อสร้างอาคารของประเทศอังกฤษ เช่น หน้าต่าง ออกแบบโดยการใช้รูปแบบวิมานเพื่อขยายพื้นที่รับแสง เชิงชายประยุกต์ทำเป็นรางน้ำ โครงสร้าง อาคารที่หล่อด้วยซีเมนต์ผสมใยหิน เป็นต้น

พระอุโบสถวัดหลวงพ่อโสธรวราราม

จ.ฉะเชิงเทรา

แนวความคิดในการออกแบบ

เน้นการประยุกต์รูปแบบที่ไม่อิงตามแบบแผนของเขตพุทธาวาสอย่างทั่วไป โดยการรวมพระอุโบสถเข้ากับพื้นที่ใช้สอยอื่นๆเป็นหลังเดียวกัน

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารหลังเดียว ที่มีพระอุโบสถอยู่ส่วนกลาง หอพระไตรปิฎกอยู่ส่วนหน้า ด้านหลังเป็นพระวิหารที่ประดิษฐานพระอุทิศ ส่วนชั้นบนขึ้นไปออกแบบเป็นอาคารทรงมณฑป เพื่อใช้แทนพระสถูปสำหรับโครงสร้างและวัสดุตกแต่งเน้นการใช้วัสดุแบบถาวร

เกิด 17 มกราคม 2478

การศึกษา

2504 ปริญญาศิลปบัณฑิต(สถาปัตยกรรมไทย) เกียรตินิยม
ม.ศิลปากร

2517 ประกาศนียบัตรชั้นสูงสถาปัตยกรรมไทย ม.ศิลปากร

เข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ใน พ.ศ.
2507 จนถึงปัจจุบัน

Rama IX Art Museum Foundation

เป็นสถาปนิกและอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย

มีผลงานการออกแบบมากมายและต่อเนื่องโดยตลอด

อีกทั้งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ มีงานวิจัยที่สำคัญ คือ

- งานวิจัยเรื่องเรือนไทยเดิม
- งานวิจัยเรื่องภูมิสถาปัตย์ภาคกลาง

ผลงานการออกแบบ อาทิ

- พิพิธภัณฑ์พระพุทธเลิศหล้านภาลัย อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- ศูนย์วัฒนธรรม เอเชียอาคเนย์ ศาลาชา จ.นครปฐม
- พิพิธภัณฑ์ประจำเมืองกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร
- ศาลารับเสด็จ อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
- พระอุโบสถ วัดญาณเวศกวัน อ.ศาลายา จ.นครปฐม
- ออกแบบและวางผังวัดสีสุก บางมด กทม.
- พระอุโบสถวัดป่าชัยรังสี (หลังเดิม) จ.สมุทรสงคราม
- สโมสรหมู่บ้านเรือนไทย บางบัวทอง จ.นนทบุรี

พิพิธภัณฑ์ประจำเมืองกำแพงเพชร

จ.กำแพงเพชร

แนวความคิดในการออกแบบ

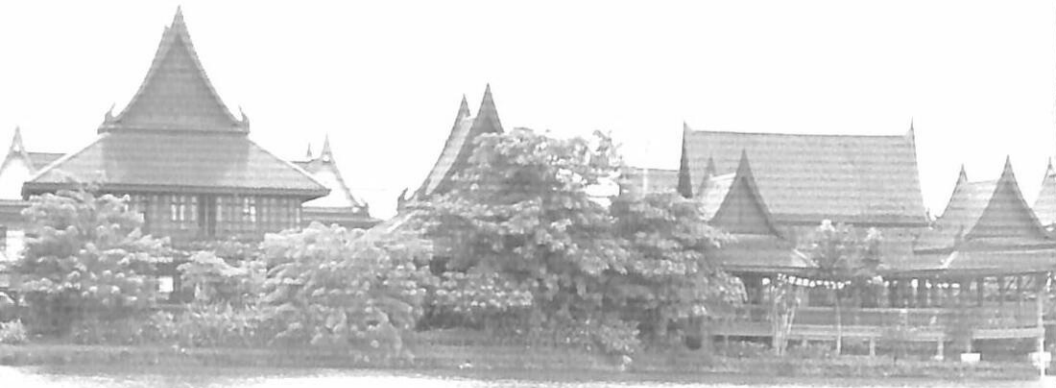
อาคารพักอาศัย และอาคารร้านค้าของพื้นที่โดยรอบ อ.เมือง จ.กำแพงเพชร
ส่วนมากเป็นทรงเรือนไทยภาคกลางแทบทั้งหมด ทำให้เกิดแนวคิดที่จะ
อนุรักษ์สภาพแวดล้อมและงานสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

มีลักษณะเป็นกลุ่มเรือนไทยแบบภาคกลางขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ห้องจัดนิทรรศการ 3 หลัง
มีเรือนบันไดอยู่ทางด้านหน้า ซึ่งเป็นลักษณะรูปแบบเฉพาะของเรือนทางภาคเหนือ นอกจากนี้
นี้การวางผังอาคารยังใช้แบบ Dynamic มาผสมกันเพื่อให้สอดคล้องกันระหว่าง สถาปัตยกรรม
แบบภาคกลางกับภาคเหนือ

สโมสรหมู่บ้านเรือนไทย

บางบัวทอง จ.นนทบุรี

แนวความคิดในการออกแบบ

สโมสรนี้ประกอบด้วย อาคารออกกำลังกาย ร้านอาหาร สระว่ายน้ำ ที่ชายของเบ็ดเตล็ด ฉะนั้นการนำเอาเรือนไทยเดิมมาใช้ในการออกแบบจึงจำเป็นต้องประยุกต์ให้ดูสมเหตุผล และมีความกลมกลืนกันระหว่างการใช้งาน และการจัดผังที่ตอบสนองวิถีชีวิตแบบใหม่ รวมทั้งการนำวัสดุและเทคโนโลยีแบบใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ ตลอดจนการใช้ที่ว่างทั้งภายในภายนอกจะต้องเป็นไปตามหลักทางสถาปัตยกรรมไทย

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ผู้ออกแบบได้จัดวางกลุ่มอาคารต่างๆ ให้อยู่กันไปกับขอบของสระน้ำ เพื่อให้เกิดมุมมองออกสู่น้ำได้มากที่สุด อาคารโดยรวมส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียว มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบเรือนไทยภาคกลาง โดยเน้นการเปิดโล่งให้มาก และใช้ระดับเป็นดัวแบ่ง พื้นที่การใช้งานในส่วนต่างๆ แทนการใช้ผนังที่ปิดทึบตัน

ศาลาการเปรียญ วัดสี่สุม

บางมด กทม.

Rama IX Art Museum Foundation

แนวความคิดในการออกแบบ

ในเนื้อที่จำกัดของวัด จำเป็นต้องออกแบบอาคารให้เป็น 3 ชั้น โดยชั้นล่างเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ ชั้นที่ 2 สำหรับใช้ถือศีลในวันพระ ส่วนชั้นที่ 3 เป็นที่ฝึกปฏิบัติธรรม ซึ่งแนวทางในการออกแบบนั้น เน้นให้ตัวอาคารมีความโปร่งโล่ง เพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ผังอาคารมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า แต่ละชั้นกันผนังลดเข้าไป 1 ช่วงเสา เพื่อทำให้เกิดแสงเงาสีกเข้าไป ทำให้อาคารดูโปร่งเบา ไม่ทึบตัน นอกจากนี้ผนังของชั้นบนสุดจะลดลงมา 1 ช่วงเสาโดยรอบทุกด้าน ทำให้หลังคาอาคารไม่ใหญ่โตและสูงมาก รูปแบบอาคารโดยรวมเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณี ประกอบด้วยช่อฟ้า ใบระกา ทางหงส์ และคันทวย แต่มีโครงสร้างทั้งหมดเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก

อ.วนิดา พึ่งสุนทร

เกิด 5 ธันวาคม พ.ศ. 2480

การศึกษา

ศบ. (สถาปัตยกรรมไทย)

ประกาศนียบัตรชั้นสูง (สถาปัตยกรรมไทย)

เข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.ศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน

เป็นสถาปนิกและอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทยประเพณี ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานมากมาย

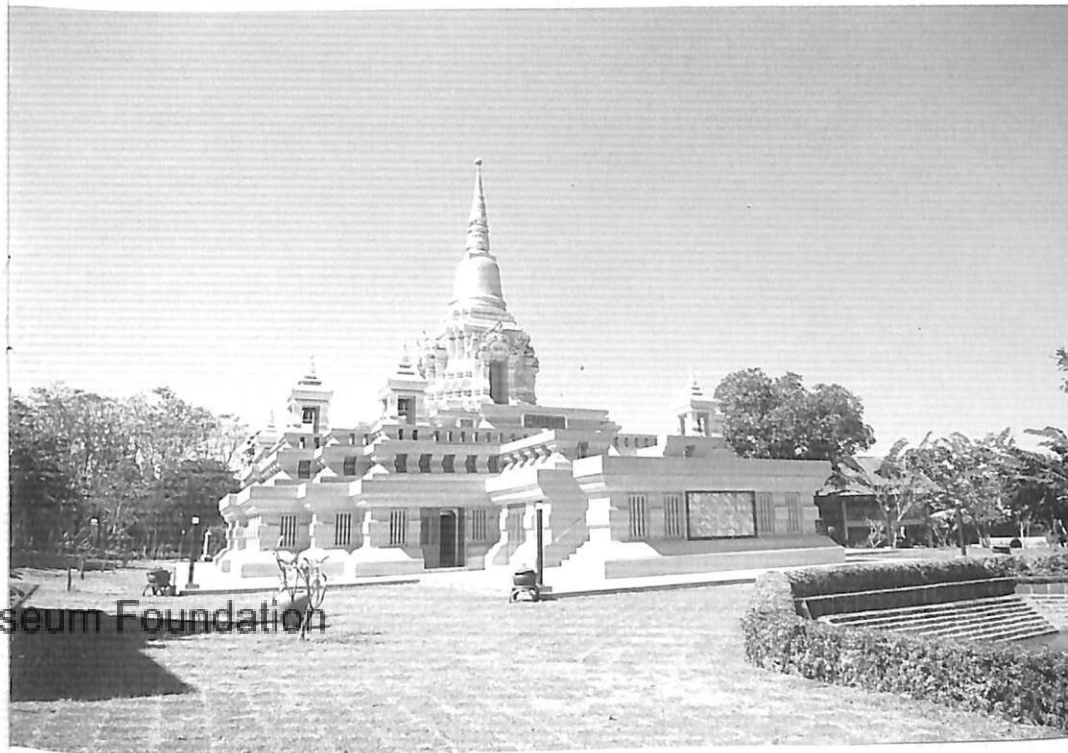
Rama IX Art Museum Foundation

ผลงานการออกแบบ อาทิ

- พระอุโบสถ พระเจดีย์ วัดวังพุดไทร จ.เพชรบุรี
- พระเจดีย์ วัดป่าพุทธรังษี เมืองชิดนีย์ ออสเตรเลีย
- พระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน และพิพิธภัณฑสถานเมืองจันเสน จ.นครสวรรค์
- พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน วัดม่วง จ.ราชบุรี
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม และพระตำหนักสมเด็จพระสังฆราชฯ วัดนาควัชรโสภณ จ.กำแพงเพชร
- เมรุลอยหลวงปู่สิม พุทธาจาโร วัดถ้ำผาล่อง จ.เชียงใหม่

พระมหาธาตุเจดีย์ศรีจันเสน วัดจันเสน

อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์

แนวความคิดในการออกแบบ

เนื่องจากเป็นอาคารที่ใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ รวมทั้งใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานสำหรับชุมชน การกำหนดรูปทรงจึงเน้นความสอดคล้องกับประวัติชุมชน ที่เดิมเป็นชุมชนโบราณสมัยทวารวดี

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก รูปทรงยอดมณฑป ตั้งอยู่บนฐานสูงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง มีพื้นที่ใช้สอยเป็น 3 ส่วนหลัก คือ

- ส่วนองค์ระฆัง เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูป และพระพิมพ์
- ส่วนมณฑป เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรกหินทราย
- ส่วนล่างของฐาน ใช้เป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนา และจัดแสดงพิพิธภัณฑ

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

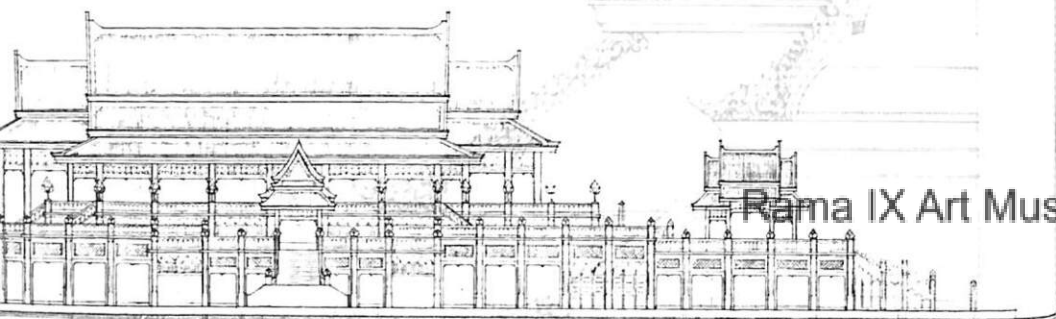
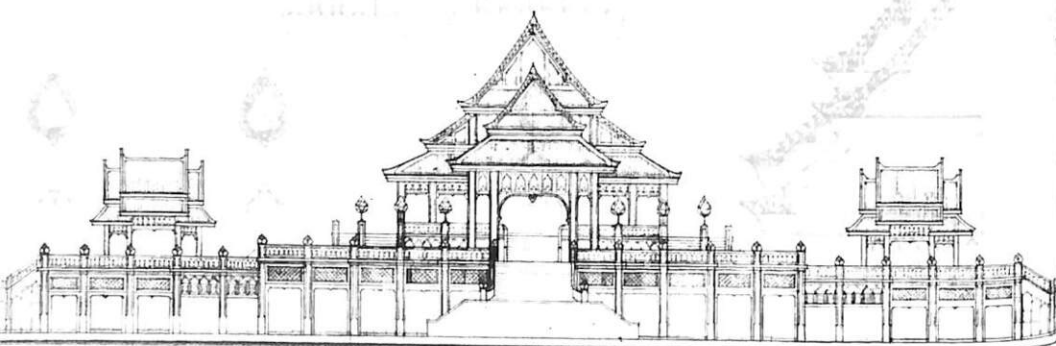
อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

แนวความคิดในการออกแบบ

เน้นการใช้พลังงานทางธรรมชาติกับอาคาร โดยเฉพาะเรื่องแสงเงา การถ่ายเทอากาศ ด้วยเทคนิคการใช้ช่องแสง ช่องลม และการเล่นระดับพื้นอาคาร

ลักษณะและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารทรงปุน ที่มีลักษณะแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง หลังคาทรงจั่ว ยื่นปีกนก มีมุขหน้า-หลัง ประดับด้วยลายปูน โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก

เมรุลอย

เมรุหลวงปู่สิม พุทธาจาโร (พระญาณสิทธาจารย์)

สำนักสงฆ์วัดถ้ำผาปล่อง จ. เชียงใหม่

เมรุหลวงปู่ไข่

วัดป่าลิไลยวัลย์ (เขาลาด) จ.ชลบุรี

เมรุหลวงพ่อโอด

วัดจันเสน จ.นครสวรรค์

แนวความคิดในการออกแบบ

เมรุลอยทั้ง 3 หลัง

ต้องการสื่อความหมายของความเรียบง่าย สมณะ
ของพระเถระฝ่ายวิปัสสนาธุระ

ลักษณะและ

รูปแบบทางสถาปัตยกรรม

เน้นการออกแบบรูปทรง และองค์ประกอบที่มีความ
โปร่ง เบา ลอย เหนือหลังคาเมรุ ออกแบบโดยติดตั้ง
ร่มผ้าที่สื่อความหมายถึง กลดของพระเถระฝ่าย
วิปัสสนาธุระ เฉพาะแต่เมรุหลวงพ่อโอด ไม่มีการใช้
กลดอย่างเมรุอื่นๆ เพราะเป็นเมรุขนาดใหญ่ไม่เหมาะ
กับการติดตั้งกลด

Rama IX Art Museum Foundation

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร

Faculty of Architecture

Silpakorn University